

njegove rezultate, ako ih u tom ne priječe razlozi, koji nijesu filozofske naravi.

Da istaknem sada neke važnije preinake drugoga izdanja prema prvom. Tako je već naslov promijenjen. Prije »Opća noetika, kritika subjektivističkih i idealističkih nazora o vrijednosti ljudske spoznaje«, sada »Opća noetika, teorija spoznaje i kritika njezine vrijednosti«. U novom je naslovu jasnije izrečeno, da je noetika pozitivna, ne polemična znanost. Noetika nije ovisna o »subjektivističkim i idealističkim nazorima o vrijednosti ljudske spoznaje«; ona bi bila, i kad onih »nazora« ne bi nikad bilo.

Druga se promjena tiče samog rasporeda problema. Prije je (u III. dijelu) metnuo na prvo mjesto (I. Odsjek) kritiku subjektivističkih nazora o vrijednosti spoznaje, a na drugo mjesto (II. Odsjek) nauku noetičkog objektivizma; sada obratno. Prije je izložio objektivizam najprije s obzirom na pojmove, onda s obzirom na sudove; sada obratno. Z. sam navodi (str. XI.) razlog, koji ga je na to sklonuo: »Preinačio sam u tom pravcu prvo izdanje zato, jer su upravo sudovi oni spoznajni načini, kojima pripada sigurnosni karakter istine, pa se time prvotna pozicija osnovnog noetičkog problema ne komplicira s pitanjem o »pojmovima«, ili možda još s pitanjem o načinu objektivne egzistencije«. Jamačno je razlog opravdan. Kao što učinak pokazuje narav svog uzroka, tako i sud narav pojma.

Na trećem mjestu spomenut ću promjenu u prosuđivanju znanstvenog karaktera »strogog ili naravnog« realizma o opažanju osjetnih predmeta. Prije smatrao je samo »umjereni ili interpretacioni« realizam znanstvenom teorijom, sada priznanje i »strogi« realizam kao znanstven, ali ne poradi istinitosti nego poradi znanstvenosti metode, kojom se služe njegovi istaknutiji pristaše.

Ne mogu se upuštati u sve potankosti, gdje bi se mogao opaziti napredak bilo prema prvom izdanju, bilo prema čitavoj suvremenoj noetici. Želim samo, neka mnogi uživaju plod neumornog rada Dra Z. Dao Bog svojoj blagoslov njemu i njegovu radu.

Franjo Šanc D. I.

Dr. Fr. Grivec: Владимиръ Соловьевъ и епископъ Штротсмайеръ, 30 — 80, Paris 1925. — Ova rasprava bila je otisnuta već u »Katoličkom Listu« g. 1925. i u posebnom otisku na hrvatskom jeziku. Da bude pristupačna i ruskim inteligentnim krugovima, kojima je u glavnom bila i namijenjena, objelodanio je pisac tu raspravu upotpunjenu na ruskom jeziku u ruskoj reviji »Вѣра и Родина« br. 20.—21., g. 1925. što izlazi u Parizu, odakle je uzet i ovaj separatan otisak. Povod ovoj raspravi dalo je piscu potcjenjivanje veličine ruskog filozofa, teologa i mistika Vladimira Solovjeva u krugovima poratne ruske emigrantske inteligencije, među kojima se napose u tom obziru ističu profesor A. Pogodin i G. V. Florovskij. Pisac napose obeskrjepljuje dvije glavne zastranosti, što se u novije doba počele tendencijozno širiti u krugovima ruske inteligencije na štetu ugleda Solovjeva. Jedna je neispravnost, koju zastupa Florovskij, da je Solovjev u svom naziranju bio nesamostalan i potpuno pod uplivom zapadnjačke katoličke literature, a druga neispravnost, što je širi prof. A. Po-

godin, da je Solovjev u svojim idejama u svem kopirao biskupa Strossmayera, a u bogoslovskoj terminologiji, da je usisao sasvim izraze bogoslovskih kompendija, naročito Hurtera i skolastičkih teologa, pa ga zato nazivaju „бѣдный и зинутавшійся“ (siromah i zalutao), te kažu da „рабъски повторяеть взгляды знаменитаго епископа Штросмайера“ (ropski ponavlja ideje znamenitog biskupa Strossmayera).

Pisac je uzeo u obranu ugled Solovjeva, te u ovoj raspravi bjelodano dokazao njegovu posvemašnju samostalnost u mišljenju, do kojega je došao neumornim, solidnim i nepristranim studijem originalnih izvora stare crkvene tradicije, sačuvanje u aktima crkvenih sabora i u patrističkim kolekcijama. Solovjev je svoje nazore i ideje objelodanio u svojim spisima već prije, nego li se uopće upoznao sa Strossmayerom. Strossmayera je naime pohodio g. 1886., a svoje katoličko naziranje objelodanio je u raspravi „Великій царь“ g. 1883., gdje je opravdavao primat rimskoga biskupa. Ako bi se uopće moglo govoriti o međusobnoj ovisnosti Solovjeva i Strossmayera, tada je ispravnije tvrditi, kako priznaje i g. dr. Rittig kao naročiti poznavalac Strossmayerove ideologije, da je Strossmayer bio donekle pod uplivom ideja filozofa Solovjeva, koji je imao još mnogo zamašnije i veličajnije koncepcije o zadaći katolicizma u svijetu od Strossmayera. Prof. Grivec nadalje upozorava, da su mnogo povoljnije sudili o veličini Vladimira Solovjeva prigodom 10-godišnjice njegove smrti ugledni ruski filozofi Berdjajev, Bulgakov, Trubeckoj i drugi, koji su Solovjeva smatrali najumitijim nacionalnim ruskim filozofom, propovjednikom i prorokom, kojim bi se mogli ponositi i najkulturniji narodi Evrope. Bit će stoga ispravnije mišljenje ruskih predratnih umnih korifeja i objektivnih posmatralaca o veličini Solovjeva, nego li tendencijozno potcjenjivanje njegove veličine sa strane današnje ruske emigrantske inteligencije. Preporučamo brošuru svima, koji se zanimaju za izbluže poznavanje ličnosti Vladimira Solovjeva.

Dr. I. O.

Dr. Fr. Grivec: Slovanska Apostola sv. Ciril in Metod, 180—8°, naklada Apost. sv. Cir. in Metoda u Ljubljani 1927., cij. 15 Din.

Povodom 1100-godišnjega jubileja rođenja sv. Ćirila jednoga između braće slavenskih apostola napisao je naš poznati stručni poznavalac života ove dvoje svete braće vrlo lijepo obrađeni životopis sv. Ćirila i Metoda. Posebno se odlikuje ovo djelo rijetkim svojstvima, kojima natkriljuje dosadašnje životopise i studije o tim svecima, jer je pisano veoma zanimivim popularnim stilom, ali tako, da je čitava obradba osnovana i crpljena na strogo kritički i znanstveno zajamčenim podacima, upotrebljenim iz raznih stručnih studija, pisanih sa naučnim aparatom.

Pisac je detaljno osvjetlio čitav život sv. braće počevši od njihove mladosti do smrti, te prikazao svu veličinu njihova katoličkog zanosa, koji ih je poticao na toliko požrtvovno misijsko djelovanje među slavenskim narodima. Naročito se vidi njihov apostolski samoprijegor u svladavanju najrazličitijih zapreka, što ih susreću zbog svakojakih političkih i podlih egoističkih spleta od strane onih, koji nijesu shvatili uzvišeni poziv i mi-